

Dragul
meu
turnător

Gabriel Liiceanu (n. 1942) este una dintre figurile marcante ale Școlii de la Păltiniș; personalitate civică și academică, filozof, eseist și scriitor. *Jurnalul de la Păltiniș* este un bestseller al anilor '80, mijlocind pentru public întâlnirea cu modelul cultural construit de Noica. Din aceeași perioadă datează traduceri din Platon și primele traduceri din Heidegger, la a cărei cunoaștere în România va contribui esențial. *Apel către lichele* devine un manifest al conștiinței civice românești. După 1990, seria volumelor de filozofie inițiată de *Tragicul* continuă cu *Cearta cu filozofia* și *Despre limită*. În seria *Despre minciună*, *Despre ură*, *Despre seducție*, filozofia se deschide spre un discurs mai eseistic și implicat în viața cetății. *Ușa interzisă*, *Declarație de iubire*, *Scrisori către fiul meu* și *Întâlnire cu un necunoscut* îl impun ca pe unul dintre cei mai importanți și citați autori de „literatură personală“ din România.

Gabriel
Liiceanu

Dragul
meu
turnător

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

*Dacă n-ai o inimă care poate suferi
împreună cu altul, nu ești o ființă umană;
dacă n-ai o inimă care poate resimți
rușinea, nu ești o ființă umană;
dacă n-ai o inimă care poate deosebi
adevărul de fals, nu ești o ființă umană.*

Mencius

gânditor chinez din secolul IV a.Chr.

Ca și în cazul altor cărți pe care le-am scris, nu aș putea preciza cărui gen îi aparține aceasta. Formal vorbind, avem de-a face cu o suită de epistole. Dar ce se ascunde în spatele acestor scrisori adresate unui personaj real? Un eseu? O povestire? Un document? Un fragment memorialistic? O ficțiune?

Tot ce pot spune e că am scris paginile care urmează fără patimă și fără ranchiună, din simpla nevoie de a înțelege geneza și fiziologia unei ticăloșii istorice. Dar poate, mai ales, din dorința de a ține trează uimirea în fața misterului răului care însoțește natura umană.

Cum a început totul

Puțină istorie – „Evenimentele“ din decembrie 1989 și noua editură de științe umaniste – Un redactor-șef cu poza lui Ceaușescu pe birou – Reeducare în spirit liberal: turnătorul meu devine acționar la editura pe care o conduc – Mă hotărâsc să-i scriu o lungă scrisoare informatorului „Cristian“

În ziua aceea telefonul a sunat lung la secretariatul editurii. Secretara, care tocmai umplea două cești de cafea din cafetiera pusă pe pervazul ferestrei cu priveliște spre soclul unde fusese cândva statuia lui Lenin, a trebuit să traverseze camera și să ocolească biroul.

— Humanitas! a răspuns, mulțumită că ajunsese la telefon la timp.

Un domn, acționar la „S.C. Humanitas S.A.“, voia să-și vândă acțiunile. Cum trebuia să procedeze? Secretara mi-a transmis după o vreme mesajul.

Telefonul primit la editură m-a trezit dintr-o torpoare în care mă complăceam de câțiva ani buni. Mai precis, din 2006, de când avusesem prima oară în față propriul meu „dosar de urmărire informativă“, deschis în 1971 și depozitat vreme de peste trei decenii în Arhivele Securității. Și atunci aflasem. Dumnezeu! mi-am zis. Au trecut peste două decenii de când cel mai activ, după cum rezulta din Dosar, dintre turnătorii mei din anii '70 devenise, în 1991, acționar la Humanitas. La societatea comercială care luase naștere la inițiativa mea! Cum se ajunsese aici?

*
* *

Trecuseră cinci săptămâni de la „evenimentele“ din decembrie 1989, cărora – trebuie să recunoaștem lucrul ăsta – românii n-au reușit nici până astăzi să le dea o încadrare convenabilă istoric. Revoluție? Lovitură de stat? Un brânci dat de Gorbaciov istoriei noastre? „Agențiile străine“? Oricum, dacă vrei să te asiguri că nu greșești, prudent este să te refugiezi, când vorbești de zilele acelea de sfârșit de '89, în termenul vag de „evenimente“. „Evenimentele“ sunt acele lucruri importante și total neprevăzute care, odată cu trecerea timpului și în funcție de grupul sau persoanele care le explică, primesc o previzibilitate pe care cu toții și-o asumă. Mă rog, important e că Ceaușescu ieșise din scenă și, dacă tot se vorbea de o „revoluție“, trebuia să se vadă acum limpede că la vârf exista voința de a primeni totul: televiziunea, numele străzilor, conducerea instituțiilor publice... Și, nu în ultimul rând, Editura Politică.

Instituția asta fusese înființată în 1948 ca o copie la scară a Editurii Politizdat de la Moscova. Depindea direct de Secția ideologică a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, ea însăși avea statut de secție a Comitetului Central, iar directorul ei era, de preferință, membru în Comitetul Central. Primul director a fost, în 1948, ilegalistul venit din URSS, fost voluntar în Spania, Grigore Naum, devenit general de Securitate; a urmat Barbu Zaharescu, economistul *en titre* al PMR. Nu întâmplător conducerea i-a fost încredințată apoi, vreme de trei decenii, lui Valter Roman, și el ilegalist cu vechime în partid și veteran al brigăzilor comuniste din Războiul Civil din Spania, fost director al postului de radio

al Cominternului în limba română, care deținuse funcția de șef al Direcției Educative a Armatei și pe aceea de ministru al telecomunicațiilor, om de încredere atât al lui Dej, cât și al lui Ceaușescu. La fel ca Academia „Ștefan Gheorghiu“, ziarul *Scânteia* și revista *Lupta de clasă*, rebotezată în anii '70 *Era socialistă*, Editura Politică era un templu al ideologiei comuniste. Însăși Ana Pauker, „deviaționista“ debarcată în 1952, a lucrat pentru această instituție până la moarte, sub anonim, la traducerea „clasicilor“ marxism-leninismului.*

Când a trebuit să mă instalez în cabinetul lui Valter Roman, preluat apoi, după moartea acestuia, în 1984, de Dumitru Ghișe, șeful Secției ideologice a Comitetului Central, și când am dat cu ochii de biroul de stejar masiv, cu picioarele sculptate în stilul kitsch stalinist al anilor '50, și de jețul impunător din piele de Cordoba confiscat de Gospodăria de Partid din cine știe ce conac devalizat, m-am grăbit să ocup, nu fără un sentiment de teamă superstițioasă, un loc anodin la o lungă masă de „ședințe de lucru“, instalată în colțul opus biroului.

Principala menire a Editurii Politice era publicarea „documentelor de partid“ și a discursurilor primului-secretar al partidului. La o vreme după înscăunarea lui Ceaușescu în 1965, profilul editurii se focalizase pe publicarea „operelor“ sale și a „omagiilor“ care i se aduceau periodic și, în ultimii ani, din ce în ce mai des. Erau niște volume groase, legate în piele roșie, de format mare, cu fotografia retușată a celui omagiat pe supracoperță.

* Îi rămân îndatorat lui Vladimir Tismăneanu pentru verificarea și completarea informațiilor din acest paragraf.

Odată apărute, umpleau depozitele și vitrinele tuturor librăriilor din țară și stăteau acolo ani și ani.

La 1 februarie 1990, Editura Politică este trecută de noul guvern „revoluționar“ în subordinea Ministerului Culturii. Era un loc bântuit editura asta, care ocupa o parte a etajului I din corpul C al Casei Scânteii, devenită peste noapte, în mod destul de abrupt pentru gustul meu, Casa Presei Libere. Aș fi preferat să i se spună, simplu, Casa Presei. În fond, câtă libertate se putea naște așa, prin simplu decret onomastic, în sufletele unor oameni care avuseseră ca profesiune intoxicarea?

Mi se propune să exorcizez locul. Pe ruinele vechii instituții, urma să creez „ceva“ pe măsura libertății dobândite. Accept provocarea. Noua instituție va purta numele Humanitas, editură de științe umaniste. Îl păstrez în schemă, vreme de aproape doi ani, pe vechiul redactor-șef al Editurii Politice. Șaisprezece ani mai târziu, în 2006, îl voi descoperi ca principal informator al Securității în „dosarul de urmărire informativă“ care-mi fusese deschis la 4 noiembrie 1971.

Până pe 23 decembrie 1989, omul ținuse cu sfințenie pe masa lui de lucru fotografia lui Ceaușescu. Dădusem cu ochii de ea când, cu doi ani înainte, intrasem în biroul său cu o „propunere editorială“ privitoare la o traducere din Heidegger. Era înrămată în așa fel, încât, în prima clipă, am crezut că ține pe masă poza soției sau a copilului. Să fim însă înțelegători. Mai mult ca sigur că asta fusese regula pentru toate instituțiile „de elită“ ale regimului și, în general, pentru cabinetele tuturor șefi-

lor din sistem: să stea cu poza Șefului pe masă. (Culmea e că am regăsit treaba asta și după 2000, când, așteptând în anticamera nu știu cărui ministru, am văzut că secretara își împodobise biroul cu poza lui Năstase, prim-ministrul de atunci. Chipul lui m-a întâmpinat, zâmbind slinos dintr-o poză color, până și de pe ușa dulapului metalic în care secretara își ținea zahărul și ceștile de cafea.)

M-am întrebat, când am intrat din nou, pe 1 februarie 1990, în biroul personajului, în ce zi anume s-o fi hotărât să ducă de-acolo portretul acela cu o singură ureche (privit din față, Ceaușescu era clăpăug) și să-l pitească prin vreun dulap acasă. O zi prea devreme (o grabă neinspirată) sau una prea târziu (o bălbâială) – de fapt nu știm niciodată încotro o apucă istoria – putea să-i fie fatală redactorului-șef al fostei Edituri Politice. Îmi e greu să-mi imaginez ce-o fi fost în zilele din decembrie 1989 în sufletul lui. Darămite când, după 1 februarie '90, locul de director general, ocupat ani la rând de un înalt activist de partid, l-a luat tinerelul de altădată pe care, pe la începutul anilor '70, omul-cu-poza-lui-Ceaușescu-pe-birou, pe atunci cercetător științific și redactor-șef al *Revistei de filozofie*, îl urechea ideologic – și acum se dovedea că fusese total neinspirat! – prin birourile Institutului de Filozofie al Academiei de Științe Sociale și Politice, unde cei doi erau colegi. Dar, cum spuneam, n-ai cum să știi încotro o apucă istoria. Și asta mai ales atunci când ți se dau asigurări că direcția în care a luat-o este *i-re-ver-si-bi-lă*.

N-am apucat să-l întreb niciodată ce simțise atunci când, în ciuda a ceea ce învățaserăm cu toții, se dovedise

că Lenin nu avusese dreptate: comunismul fusese reversibil. Axioma asta a marxism-leninismului a fost repetată de altfel doar cu câteva luni înainte de prăbușirea sa, în iulie 1989, chiar de Ceaușescu, în nu știu ce discurs de la Sala Palatului, când, luându-și ochii din hârtii, se avântase în acea faimoasă digresiune în care polemiza cu „unii domni“ care vorbiseră „în ultima vreme“ despre posibilitatea revenirii capitalismului în România. Lucrul acesta, spunea el, se va întâmpla „când va face plopul mere și răchita micșunele“. (Eu știam că, simțind frumusețea aliterației, „poporul“ pe care-l cita Ceaușescu spune de fapt „când va face plopul pere“. Dar nu asta are importanță acum.) Asistența, cucerită de umorul debordant al Șefului, izbucnise în aplauze, soția, așezată alături, îl privise admirativ, iar el, fericit de reacția pe care o stârniseră cuvintele lui, chit că nu era vorba decât de o reacție de slugi care râd la comandă, continuase plin de avânt, poticnindu-se și dând în contratimp din mână: „Nu vă grăbiți să aplaudați. Gienetica modernă a făcut progrese uriașe. Și e posibil să ne-nțlnim cu plopi și cu răchită care să facă micșunele.“ (Râsete homerice în sală.) Apoi, patetic, schimbând dintr-odată tonul (se terminase, adică, cu gluma), a adăugat, scandând cuvintele și împingându-le, prin faimoasele sale fluturări retorice ale mâinii, tot mai sus: „Dar nici atunci, chiar în asemenea situații, nu vom admite întoarcerea înapoi! Capitalismul a apus pentru totdeauna! Poporul e adevăratul stăpân și va rămâne veșnic stăpân pe destinele sale și pe bogățiile țării!“ Ce logică stranie aveau aceste fraze care spuneau exact contrariul a ceea ce vorbitorul voia să de-

monstreze! Căci, dacă revenirea capitalismului are un grad de probabilitate echivalent cu niște mutații genetice ce par imposibile, dar care, la o adică, se dovedesc a fi posibile, înseamnă că revenirea capitalismului, deși la prima vedere pare imposibilă, e de fapt posibilă. Și așa a și fost: cinci luni mai târziu, în răchitele din România, în ciuda celor spuse de Ceaușescu, au apărut micșunele.

Ce-o fi fost în mintea turnătorului meu când am apărut, în calitate de director, în biroul său de „redactor-șef”? Avea un aer destul de pierit. Nu-și putea imagina că venisem să-l salut „ca pe o veche cunoaștință”. Și că „îmi puneam o speranță” în colaborarea noastră, care începea, îi spusese, chiar din clipa aceea. Se aștepta, desigur, la cu totul altceva. Că o să-i cer, de pildă, să-și facă urgent bagajele și să dispară de-acolo cât ai clipi din ochi. Oare nu așa, în spiritul „intransigenței”, ne educase societatea la a cărei „edificare” pusese și el umărul din plin? Numai că mie mi s-ar fi părut de un prost gust de săvârșit să fac asta. Comunismul mi-a repugnat întotdeauna tocmai din pricina spectacolului pe care-l dădea în mod curent: al brutalității celor urcați peste noapte în copacul Puterii. În liceu, la limba română, „studiasem” romanul *Bărăgan* al lui V. Em. Galan. Am fost marcat de scena în care, odată comuniștii instalați la putere, activistul de partid intrase în casa „chiaburului satului” și-l azvârlise afară, cu patos revoluționar și cu șuturi în fund.

Nu voiam să semăn cu activistul lui Galan. Nu voiam să fac ceea ce oricare dintre angajații Editurii Politice ar fi făcut în locul meu. Nu voiam ca vreunul dintre

ei să se simtă, după cele petrecute în decembrie '89, „persecutat“. „Noi nu suntem ca ei“, îmi repetam întruna. Era suficientă, îmi spuneam, o palmă morală: nici un reproș, nici o întrebare, nici o discuție despre trecutul de ideolog al partidului, de ateist de serviciu, de cenzor profesionist. Evident, de vreme ce „dosarul de urmărire“ aveam să mi-l văd șaisprezece ani mai târziu, nu puteam ști atunci că omul din fața mea avea și calitatea de informator de elită în dosarul meu și în cel al lui Noica.

Drept care, prima mea grijă, când m-am pomenit directorul editurii apărute prin miracol istoric, n-a fost răfuiala cu cei care „mâncaseră și ei unde găsiseră o pâine“ – așa-mi spuneau când îi chemam pe rând în birou să-i cunosc – și care, acum, umblau pe vârfuri pe culoarul lung și cenușiu al fostei Edituri Politice. „Noi nu suntem ca ei“, nu încetam să-mi spun zilnic, când ajungeam dimineața la fosta Casă a Scânteii. Noi nu ne răfuim. Noi nu dăm afară. Nu suntem justițiar. Noi, când nu mai avem nevoie de competențele unui redactor de la departamentul „documente de partid“ (cincisprezece erau masați acolo!), dăm telefoane în dreapta și-n stânga și le căutăm un post. Noi nu lăsăm oamenii pe drumuri!

Așa se face că pe fostul redactor-șef l-am păstrat mai abitir, l-am păstrat, ca să zic așa, „demonstrativ“. Nu puteam, nu-i așa?, să dau afară pe un fost – și mai vârstnic – coleg de institut. Oricât mi-ar fi cenzurat el textele de-a lungul anilor. Treceam să-l iau în fiecare zi cu mașina și mergeam împreună la Casa Presei Libere. Cred că o bună bucată de timp nu și-a revenit din șocul

neașteptatei mutații. Nici nu trecuseră bine doi ani (asta se petrecea prin toamna lui 1987) de când, în cabinetul de redactor-șef de la Editura Politică (același în care intram acum, displăcându-mi să constat de fiecare dată că avea un aer slugarnic), îmi recomandase, ca umil traducător al lui Heidegger ce mă aflam pe-atunci, să schimb ordinea capitolelor din volumul *Repere pe drumul gândirii*, propus editurii spre publicare, și să mut primul capitol, intitulat „Fenomenologie și teologie“, la coada volumului, „ca să nu-nceapă volumul cu ceva religios“.

Iar acum? Ce batjocură a Istoriei! Fostul „obiectiv“ care eram, pentru care omul livrase Securității în anii '70, în zeci și zeci de „note informative“, probele irefutabile ale vinovăției mele ideologice, devenise directorul lui, cu care, culmea!, mai și trebuia să mergă zilnic, în mașină, la serviciu. Stătea înghesuit acolo, pe bancheta din spate, alături de mine, respirându-mi mirosul și prefrându-și amintirile propriilor turnătorii. Să existe totuși un Dumnezeu? se va fi întrebat. Puțin probabil. Dar cum de se întâmplase una ca asta? Istoria păruse, decenii la rând, bătută în cuie... Un an, zi de zi, a trebuit să-ndure chinul și umilința politeții mele. Sau poate nici nu le-a îndurat. Supusă unui îndelung exercițiu, bănuiesc că duplicitatea îi intrase în sânge.

Tot ce-am făcut la un moment dat ca să-mi vărs năduful istoric a fost să folosesc rămășițele stocului de „înlocuitor“ de piele roșie, de import, în care erau legate volumele de „omagii“ destinate lui Ceaușescu, pentru o ediție de lux a cărții lui Alexis de Tocqueville *Despre democrație în America*. Biblia gândirii liberale contra Bibliiei

C. S. S. DIRECȚIA I.
122, P. I. / 00 123093.
20 octombrie 1971

Strict secret
PAIN TELEFON

40

Către
DIRECȚIA CONTROL STRĂINI ȘI PASAPOARTE
SERVICIUL CONTROL
TELEFON 3305.

Rugăm a ni se comunica
imediat după întoarcerea în R.S.R.
prin unul din punctele de trecere
frontieră a numitului LIICEANU
GABRIEL, născut la 23 Iunie 1942 în
Râmnicu Vilcea, fiul lui Petre și Ionca,
cercetător științific, domiciliat în București
Str. Av. Lăscăr 69 și Intreaga Luceanșă 30-
Societate de la Studiul Sării R. F. și Grupa
vici - Bonn sau Aachen.

Comunicările în acest caz, rugăm
a fi făcute în timpul oricărui pro-
gram la telefon 132856 sau 16080 interna-
țional și în afara oricărui program
la 166967 sau prin accesul centrală
la intercom 2462 - la oficiul de serviciu
Șeful Patrulăscu Ioan.

Șeful Patr. F. I. I.
Șeful Patr. F. I. I.

Adjunct Șef Sec. Secur. I.
COLONEL, Șef Sec. Secur. I.

140728

C.N.S.A.S.
01 APR 2008
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Adresă din 20 octombrie 1971 a Direcției I a Securității
către „punctele de frontieră”, privitoare la „intrarea în R.S.R.”
a „numitului LIICEANU GABRIEL”.

SUMAR

- Cum a început totul** 9
Puțină istorie – „Evenimentele“ din decembrie 1989 și noua editură de științe umaniste – Un redactor-șef cu poza lui Ceaușescu pe birou – Reeducare în spirit liberal: turnătorul meu devine acționar la editura pe care o conduc – Mă hotărâsc să-i scriu o lungă scrisoare informatorului „Cristian“
- Scrisoarea întâi** 21
Un telefon care mă trezește dintr-o letargie vinovată – Îl iau ca pe un semn care mă-ndeamnă să-mi scrutez trecutul – De ce e bine să scurmi în gunoiul vieții? – Încurcătură de chipuri: pe cine urma să-ntâlnesc în biroul meu? – Cum „arată“ chipul unui informator?
- Întâlnire la editură** 26
Nostalgie: evocarea vremurilor de demult – Îl bag pe „Cristian“ cu nasul în propriile note informative. Oarecum zadarnic – Ce devenea o notă informativă în dosarul pe care ți-l deschidea „ofițerul de caz“ – „Un element cu concepții ostile orânduirii noastre socialiste“ – „Cât de des mă turnați?“ – „O dată la două luni“ – „Sunt ateu de mic. N-am nici o relație cu moartea. Îmi pare rău, dacă mor, că n-am să știu cine câștigă alegerile viitoare“ – Incursiune în biografia unui turnător – Cum se poate intra la facultate pictând, vara, fundalul

portretelor lui Stalin – Întârzierea unui tren care-ți schimbă destinul – „M-au castrat“

Scrisoarea a doua 42

O vizită la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității – Devenisem „obiectivul Lungeanu“ – Maiorul de Securitate Ion Pătrulescu – Intru în camera interzisă a vieții mele – Un spectacol halucinant: dosarul perfecte supravegheri – 14 300 de salariați ai Securității și 450 000 de informatori – Adio intimității – Instrumentele perfecte supravegheri: filajul, filmarea, fotografierea, instalații de ascultare („tehnica operativă“), nota informatorului, percheziția domiciliului, interceptarea corespondenței – Informatorul: chipul uman al supravegherii

Scrisoarea a treia 50

Leul adormit sau Dosarul meu împăiat – Scurtă incursiune în istoria instituției supravegherii comuniste – Cum te puteai alege cu un „dosar de urmărire“ după 1965 – Ce devine Securitatea din clipa în care teroarea extremă își pierde obiectul? – O instituție dublicitară – „Spionita“, boala de naștere a Securității – Regimul te publică, regimul te declară „dușman ideologic“

Scrisoarea a patra 61

Un prieten pe cale de-a ajunge informator – Cum se pătrunde în intimitatea „obiectivului“ – „Candidatul Răzvan“ – Recrutarea avortată – O scrisoare în care se face teoria „minciunii necesare“ și a „terapii prin minciună“ – Poveste cu un ucrainean milos – 150 de lei recompensă – O prietenie născută din febre culturale – Rusul Rubeli și vocația eșecului – Tentativa eșuată de „penetrare a anturajului obiectivului“

Scrisoarea a cincea.	81
<p>Câte ceva despre noi doi înainte de intrarea în scenă a lui „Cristian“ – Un debut exotic la <i>Revista de filozofie</i> – Provocare la skanderberg – Ziua când ați devenit turnător: 9 septembrie 1971 – În curând mă întorc în țară după o bursă de șase luni: Securitatea trece la mobilizare generală – Alertă la punctele de frontieră – Apartamentul din Intrarea Lucaci este pregătit în vederea supravegherii „obiectivului“</p>	
Scrisoarea a șasea.	92
<p>Indologul Heinrich Zimmer și serviciile secrete – Securitatea pe fundalul unei fabule din <i>Hidopadesha</i> – Noi, șoarecii – Un rezervor de dușmani cât o țară întregă – „Dosarul“ ca fabrică a violenței virtuale</p>	
Scrisoarea a șaptea.	101
<p>Nota de filaj: măcinarea nimicului pur – „Lulu“ cumpără o pâine – „Lulu“ cumpără Dero – „Lulu“ are mereu o sacoșă sau o servietă asupra sa – Încununarea a două săptămâni de filaj: „Lulu“ a cumpărat zahăr, pâine, roșii, ridichi și țigări – Obiectivul „Neagu“ s-a întâlnit cu Anca Gheorghe la cofetăria Scala și au servit prăjituri și sucuri – Unde a intrat obiectivul? Trecerea în revistă a „15 capi de familie“ – Peisajul filajului se schimbă: „Nae“ și „Noe“ ajung la Păltiniș – Unde a scris Cioran <i>Pe culmile disperării?</i> – Suntem filați pe un drum pustiu de pădure – Sergentul-major F.S. transcrie de pe bandă o discuție despre sofistică; și o interpretează – „Cei care ne cred poglodiți“ – „Au spart pitagoreicul!“ – Sintezele după zece benzi audio destinate ofițerului Prunescu: „Despre mâncare, băutură și femei, cu unele aspecte pornografice“ – Dar și despre filozofie, mitul morții și creștinism – Orice obiectiv era radioactiv</p>	

- Scrisoarea a opta** 132
 La întoarcerea din Germania sunt primit sărbătorește, cu o instalație de ascultare tip I.C.O. în casă – Vești bune: apartamentul e construit din cărămidă! – Ne reorientăm către montarea unei instalații de tip I.T.X. – Spargerea unei locuințe se numea „pătrundere secretă“ – „Măsuri de prevenire“: între orele 10 și 14, locatarii blocului din Intrarea Lucaci „se întrețin“ pe unde apucă cu „reprezentanți ai organelor“ – Pândaci, spărgători și instalatori: o acțiune condusă de însuși maiorul Pătrulescu – Zece contra unu. Ce făcusem de fapt?
- Scrisoarea a noua** 144
 O bursă în Țara Spionilor – Străini, emigranți, transfugi – Tutorele meu universitar este agent – Ceva care dă de gândit: la Universitatea din Aachen am primit cazare și permis de bibliotecă – Crima de a invita străini în țara ta – Revanșă: treizeci de ani mai târziu, „agentul S.F.I.“ devine *doctor honoris causa* al Universității din București – Mic discurs despre omenie
- Scrisoarea a zecea** 160
 O discuție la o cârciumă din Frankfurt – Un ilegalist care mă-nvață „evazionismul“ – ...și ce trebuie să faci în comunism ca să nu te maculezi – Discurs în amfiteatrul Facultății de Filozofie despre Pico della Mirandola și despre creație ca apariție din nimic – Ce-nsemna să fii evreu ungar născut la Satu Mare în 1921 – Tortură în biserică sub imaginea Sfintei Fecioare – Un prinț florentin rățacit în rândurile partidului – Cele două decenii ale lui Imre în București: „acest oraș frivol, decadent, strălucitor...“ – Casa din Bitolia – O carte fără pereche: *Palimpsest. Propos avant un triangle* – Cinci sute optzeci și nouă de „voci“ stau de vorbă pe acoperișul lumii despre „adevărul absolut“ – Am asistat

la procesul de fabricare al unui colaj genial – „M-am născut la 63 de ani în Italia“ – Cum se poate transforma o semnătură în autoportet și deviză – *Skiās ónar*, „umbră a unui vis“

Scrisoarea a unsprezecea 193

Intermezzo estetic. Cum scria Securitatea un roman – Clona mea din Dosar – O ficțiune care poate ucide – Ca să devii eroul unui roman securist (adică „obiectiv“) nu trebuia decât să te porți normal – Poliția gândirii: cum se pătrunde în mintea „obiectivului“ – Ne pregătim pentru o „ascultare“ de o sută douăzeci de zile, adică de două mii opt sute optzeci de ore

„Noaptea a fost liniște.“

Povestea locotenentului-major C.A. 200

Am terminat germana la Universitatea din București – Ce era să aleg între un post de profesor în Brăila și angajat la Direcția a VIII-a a Securității? – O convorbire pe culoarul facultății cu tovarășul maior Gheorghe Ruxandu – Primul meu caz interesant: „obiectivul Lungeanu“ – În intimitatea lui Gabi și a Aurei – Încep să fiu „locuit“ de cei doi – Schimb de experiență în RDG – Formidabila translatoare de la Stasi – Gabi joacă table cu vărul Marian. Dar, din pudoare, eu spun că joacă popice – Am ieșit la pensie. Ce-o mai fi făcând Gabi? Dar Aura?

Scrisoarea a douăsprezecea 213

Cât pe ce să-mi cunosc demiurgii – Intră în scenă turnătorul profesionist. Atmosfera se înviorază – Ontologia informatorului – Ce-nsemna să fi turnător în spațiul gândirii

- Scrisoarea a treisprezecea** 222
 O regretabilă confuzie: „Marian“ nu e „Cristian“ – Pă-
 țaniile comentatorului aristotelic David Armeanul la
 1500 de ani după moartea sa – Cum se recoltau, după
 anii '50, tinerii cu „origine sănătoasă“ pentru a deveni
 filozofi – Un intrus la Facultatea de Filozofie – Teii din
 Cotroceni și nebănuita forță de seducție a filozofiei – Pe
 o nouă treaptă a inadecvării: cercetător la Institutul de
 Filozofie – Generalul-maior Dumitru Borșan trage sem-
 nalul de alarmă: un comentator al lui Aristotel din se-
 colul V pune în pericol orânduirea socialistă!
- Scrisoarea a paisprezecea** 235
 Turnător în Est și în Vest – Mini-meditație despre tur-
 nător – Dar nu suntem toți ființe duplicitare? – Un
 informator de elită – De ce turnați, dragul meu tur-
 nător, de ce? – O bursă „necurată“, venită de la un
 evreu – „Tezele din iulie 1971“ și *Scrisoarea despre*
„umanism“ a lui Heidegger – Cum se bătea cu pumnul
 în masă la o „ședință de partid deschisă“ – „Judecata de
 Apoi a culturii românești“ și scărpinatul pe chelie
- Scrisoarea a cincisprezecea** 252
 Câteva gânduri despre idealul asiatic al egalității ab-
 solute – Cum ar fi arătat la noi „revoluția culturală“
 dusă până la capăt? – Ce-nseamnă, noician vorbind, să
 ai o idee? – Ce-i aia *nóstos*? – Presocratici, sirene și
 lotofagi – Samba într-un ring unde nu se dansa decât
 după ritmuri marxiste
- Scrisoarea a șaisprezecea** 266
 O banală ședință în care se denunță un plagiator –
 Cum se manipulează cu neverosimilul – Fratele fiului
 nu există în parabola biblică – A plagia mai înseamnă
 și a vorbi despre Don Quijote – „Tovarăși, e cu Biblia
 printre noi!“

- Apărarea maiorului Ion Pătrulescu** 277
- N-am avut un debut de carieră grozav – Șeful meu direct, locotenent-colonelul Tudor Vladimirescu – „Ce p... mea, am picioare strâmbe să fac de gardă la tribună?” – Ajung la București. Dosarele NICA și LUNGEANU – Cum am ajuns să fiu dat în judecată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității – O nuvelă a lui Dürrenmatt: *Urmăritorul urmărit* – De ce, confruntate cu istoria Securității, câteva dintre articolele Constituției RSR din 1965 nu stau în picioare – Etapa *violentă* a luptei de clasă. Dușmani și bandiți – Despre unele lipsuri existente la început în munca noastră – „Rația dublă” și partinitatea – Metodele dure practicate de Securitate în perioada Ceaușescu – Domnișorul Lungeanu să fie mulțumit – O muncă rămasă nerăsplătită – A avea conștiință prin delegație – Viața unui om cu o lupă în mână – Era normal să-l văd pe Liiceanu „în pielea goală” – Câteva gânduri despre demnitate – Ne simțeam oare mai presus decât cei pe care-i supravegheam? – Nu se știe ce ne poate aduce viitorul
- Scrisoarea a șaptesprezecea** 311
- Semenul și invenția conștiinței – Scurtă meditație despre Cain și Abel – A avea conștiință înseamnă a te perpeți – Cum ajunge un ateu să creadă că poate scăpa de povara conștiinței – De ce un european ar trebui să nu-și poată anestezia conștiința, chiar dacă nu mai crede în Dumnezeu – Dumnezeu este chiar și atunci când nu mai este – Simțul moral intern – Există acte rele ori când și oriunde
- Ultima scrisoare** 319
- Adio conștiinței – Cum se poate să-ți construiești binele vieții tale integrând în el răul făcut altuia – Eroarea turnătorului meu: a fi ateu nu te scutește să distingi

binele de rău – A traversa viața fără să te fi scărpinat
vreodată pe chelie – Arderea definitivă a originilor mic-
burgheze: Academia „Jdanov“ – Turnătorul meu nu
mai era apt pentru pedeapsă – Specificul post-comu-
nismului: ticăloșii mor în pace

Postfață	329
Anexe	347